

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

2021-03-19

Er ref: Ku2020/01895
Vår ref: SFI-2021-4

Sametingets förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken

Kulturdepartementet har berett Stiftelsen Svenska Filminstitutet möjlighet att ge synpunkter på Sametingets förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken. Filminstitutet får härmed lämna följande synpunkter.

Filminstitutets uppdrag

Filminstitutet har sedan 2016 i uppdrag från regeringen att främja tillgången till film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken. Vi jobbar brett med uppdraget i hela verksamheten. En strategi har tagits fram och vi har även utsett en särskild organisationsöverskridande samordnare för arbetet. Strategin pekar på filmens unika möjlighet att synliggöra, sprida kunskap och stärka kulturell identitet och minoritetsspråk. Det råder ingen tvekan om att film kan ha en stor betydelse för de nationella minoritetsspråkens bevarande, för att stärka den kulturella identiteten och för att skapa och sprida kunskap.

Filminstitutets strategi innebär i stora drag att arbeta för att höja kunskapsnivån både internt och inom filmbranschen, för att medvetandegöra de strukturer som finns i samhället och för att öka kunskap om minoritetspolitiken och filmens möjligheter. Arbetet görs med hjälp av samarbeten, utbildningar och analyser med och för andra aktörer. Det är ett problem att det finns få filmarbetare med bakgrund i de nationella minoriteterna. Genom att samverka med aktörer som arbetar med talang- och växthusverksamhet inom filmsektorn kan Filminstitutet även stärka möjligheterna för unga som vill göra film på sina språk. På lång sikt kan detta bidra till att stärka kvaliteten och relevansen i svensk filmproduktion och öka öppenhet och förståelse mellan människor. Det kan också stärka fler att berätta sina historier. Filminstitutet bidrar även med kunskap om filmpedagogik på de nationella minoritetsspråken då det finns ett behov av verktyg till lärare som enligt läroplanen ska undervisa om nationella minoriteter. Detta skapar i sin tur förutsättningar för barn och unga att få se och göra film på sina språk. Här arbetar Filminstitutet kunskapshöjande mot kommuner och regioner. Även stöd till textning och versionering (dubbning) av film på de nationella minoritetsspråken bidrar till stärkandet av språket.

Utifrån strategin har flertalet insatser genomförts. Filminstitutet har bland annat genomfört satsningen GLÖD som innebar att Filminstitutet, i samarbete med UR och Folkets Bio, beviljade stöd för tio kortfilmsprojekt där dialogen helt eller delvis består av de nationella minoritetsspråken. Initiativet syftade till att lyfta berättelser och språk för att bevara, uppmärksamma och spegla mångfald och ursprung, med perspektiv som kan tilltala unga och unga vuxna.

Filminstitutet har dessutom två specifika stöd för nationella minoriteter. Det ena stödet kan sökas för spridning- och visningsinsatser, bland annat versionering, det andra kan sökas för filmpedagogiska insatser. Utöver det beviljar Filminstitutet stöd till insatser för nationella minoriteter inom de befintliga stöden.

Filminstitutet samråder med företrädare för de nationella minoriteterna i alla beslut och uppdrag som berör dem. Detta sker genom gemensamma samråd med nationella minoritetsorganisationer tillsammans med Kulturrådet, ISOF och Kungliga biblioteket. För att stärka bedömningen av ansökningar inom distribution, visning och regionala stöd anlitar Filminstitutet externa referenspersoner som är sakkunniga inom dessa områden. Gruppen består av två sakkunniga från varje minoritetsgrupp. Syftet är även att förbättra Filminstitutets omvärldsbevakning och bidra till Filminstitutets arbete med att främja den konstnärliga och kulturpolitiska utvecklingen av filmområdet.

Förslagen

I den föreslagna handlingsplanen föreslås bland annat att regeringen långsiktigt stödjer International Sámi Film Institute (ISFI). Det här är något som Filminstitutet adresserat i tidigare budgetunderlag. Det är rimligt att regeringen avsätter medel, på samma sätt som regeringarna i Norge och Finland gör, till ISFI för stöd till filmproduktion. Och detta vid sidan av att Svenska Filminstitutet fortsätter stötta projekt med samiskt innehåll både inom ramen för vårt uppdrag för de nationella minoriteterna och utifrån vårt allmänna uppdrag att utveckling och produktion av värdefull svensk film ska ske i hela landet. I sammanhanget vill vi lyfta det viktiga arbete som ISFI gör idag. Arbetet har stor betydelse för svensk films utveckling, bredd och kvalitet; både när det gäller att lyfta samisk filmtalang, stötta samisk filmproduktion och tillgängliggöra samisk film, och som en självklar del av visionen för den svenska filmen.

Det föreslås även att Filminstitutet i samarbete med Giron Sámi Teáhter ges i uppdrag att ansvara för att närmare undersöka intresset och förutsättningarna för en ökad omfattning av dubbade produktioner till de samiska språken som ett komplement till samisk originalproduktion. Detta för att både öva lyssning och språkförståelse och möjliggöra för fler samisktalande att arbeta med sitt språk, vilket på sikt kan öka statusen för studier i de samiska språken. Filminstitutet ställer sig positiva till förslaget. Som framgår ovan ger vi

redan idag stöd till versionering. Det är dock önskvärt att Filminstitutet får ett specifikt uppdrag för detta.

I förslaget tas slutligen upp att det finns en önskan om att öka samiskt ansvar för samiskt kulturarv genom att ge Sametinget i uppdrag att utreda och föreslå hur det statliga ansvaret för samiska kulturarv i Sametingets regi kan organiseras och finansieras. Kulturarvsbegreppet i utredningen beskrivs utifrån traditionell kunskap men nämner även exempelvis konsthantverk, dans och teater. Det är oklart om Sametinget anser att även filmarvet, som är en i sammanhanget ny kulturform men ändå en del av kulturarvet, ska inkluderas i ett sådant uppdrag. Filminstitutet har idag ett samlat uppdrag att bevara, använda och utveckla filmarvet på nationell nivå. Film med samiskt ursprung har en naturlig hemvist även i ett nationellt filmarkiv. Vi ställer oss förstående till utgångspunkten att Sametinget som förvaltande myndighet för de samiska frågorna får ett ansvar för det samiska kulturarvet vid sidan av Filminstitutets filmarvsuppdrag. I sammanhanget får också nämnas att det finns pågående projekt med bland annat Kungliga biblioteket och Sametinget kring filmarvet. Oavsett vad regeringen kommer fram till ser Filminstitutet ett stort behov av samverkan på olika nivåer och i olika sammanhang, även över nationsgränserna.

Som konsekvens för filmens område finns det ett antal frågor som skulle behöva hanteras om Sametinget får ett nytt uppdrag med ansvar för samiskt kulturarv, inkluderande filmarvet. Bevarandet av filmarvet är komplext och involverar ett stort mått av uppbyggd infrastruktur som ställer höga krav på förvaring, expertkunskap och tekniskt kunnande. Filminstitutet vill därför peka på att det är en stor investering att initiera ett särskilt anpassat filmarkiv och att finansiering behöver skjutas till. Det skulle antagligen vara värdefullt att ett sådant initiativ genomfördes i samarbete med Norge och Finland.

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Anna Serner
VD